

STUDIEPLAN

Videreutdanning psykisk helsearbeid og rusarbeid Deltid 2023-2025

60 studiepoeng

Fagskolen Møre og Romsdal, studiested Kristiansund

FHH14 Psykisk helsearbeid og rusarbeid

NOKUT godkjent: 31.03.17., sak 16/00380-19.

Nett-versjon. Revidert 05.05.23. Endringer kan forekomme fram til studiestart.

Innholdsfortegnelse

1. Om bakgrunnen for utdanningen og studieplanen	4
1.2. Om fagretningen	4
2. Opptakskrav.....	5
2.1. Opptaksgrunnlag	5
2.2. Søknad til utdanningen.....	5
2.3. Relevante fagbrev.....	6
2.4. Godskrivning og fritak i emne.....	6
2.5. Søkere med utenlandsk utdanning	6
2.6. Poengberegning og rangering	6
2.7. Klage på vedtak om opptak	7
2.8. Politiattest	7
2.9. Skikkethet.....	7
2.10. Tekniske forutsetninger	7
2.11. Definisjoner	7
3. Overordnet læringsutbyttebeskrivelser (O-LUB)	9
4. Organisering av studiet	10
4.1. Arbeidsmengde deltids studiet	10
4.2. Timefordeling i deltids studiet	10
4.3. Arbeidsformer	11
4.4. Veiledning og oppfølging.....	12
4.5. Ansvar for egen læring	13
4.6. Praksis.....	13
4.7. Fordypningsoppgave	13
4.8. Obligatorisk oppmøte/ fravær	13
5. Vurdering.....	14
5.1 Vurderingsformer	14
5.1.1. Underveisvurdering (vurdering for læring)	14
5.1.2. Sluttvurdering / emnekarakter (vurdering av læring)	14
5.1.3. Arbeidskrav.....	14
5.2 Hovedprosjekt	14
5.2.1 Vurderingskriterier hovedprosjekt.....	14
5.3 Karakterer i emner	15
5.4. Vitnemål og Karakterutskrift	15
5.6. Karakterbeskrivelser.....	15

6. Innhold i studiets emner	17
6.1. Etikk, samhandling og kommunikasjon	17
6.2. Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid	18
6.3. Psykiske lidelser og ruslidelser, symptomer og behandling	20
6.4. Målrettet miljøarbeid – brukermedvirkning og relasjonskompetanse i praksis	21
6.5. Praksis i psykisk helsearbeid og rusarbeid	23
6.6. Fordypning i psykisk helsearbeid og rusarbeid	24
7. Bokliste	27
8. Vedlegg	29
8.1. Vedlegg 1. Vurderingskriterier for karaktersetting av fordypningsoppgave	29
8.2. Vedlegg 2. Vurderingskriterier for karaktersetting av muntlig høring	31

1. Om bakgrunnen for utdanningen og studieplanen

Høyere yrkesfaglig utdanning i psykisk helsearbeid og rusarbeid skal gi kandidatene økt kompetanse for å kunne jobbe med personer med psykiske lidelser, rusmiddelproblematikk og samtidig ruslidelse og psykisk lidelse (ROP-lidelser). Utdanningen ønsker også å kunne bidra til å øke rekrutteringen og stimulere til å beholde gode medarbeidere innen fagfeltet.

Utdanningen skal også ha fokus på det helsefremmende og forebyggende arbeidet innen psykisk helsearbeid og rusarbeid i et folkehelseperspektiv. Helsefremmende og forebyggende innsats innen psykisk helsearbeid og rusarbeid er videre viktig å se i et livslangt perspektiv. Psykiske lidelser er en viktig årsak til helsetap gjennom livet. Sentrale føringer og strategier fremhever at vi skal legge til rette for et samfunn som fremmer mestring, tilhørighet og opplevelse av mening. Pasientens helsetjeneste forutsetter at pasienten har innflytelse både over egen utredning og behandling og over utviklingen av tjenestene. Opplæring og tilrettelegging for reell brukerinnflytelse er en sentral utfordring både på tjeneste- og brukerorganisasjonsnivå både nå og i fremtiden.

Et stort antall barn og unge vil på ett eller flere tidspunkt i oppveksten oppleve å ha psykiske plager og lidelser. God psykisk helse er en viktig ressurs i oppvekst, utdanning og inn i livet som ung voksen. Barnehager og skoler har en viktig forbyggende rolle ved at de skal bidra til at barn og unge opplever trivsel, mestring og inkludering. Omfanget av psykiske lidelser og tilknyttet sykdomsbyrde gjør helsefremmende og forebyggende arbeid for å sikre barn og unges psykiske helse til et viktig satsingsområde.

Ruslidelser og psykiske lidelser påvirker hverandre gjensidig og krever spesiell oppmerksomhet. Personer med ruslidelser og psykiske lidelser (ROP-lidelser) har mulighet til bedring av både symptomer og livskvalitet dersom man koordinerer utredningen og behandlingen av begge lidelsene. Samhandlingsreformen (2012) medførte at arbeidsoppgaver ble flyttet mellom spesialhelsetjenesten og primærhelsetjenesten, og økte dermed behovet for kompetanseheving i kommunene.

Nasjonale kompetansestrategier fremholder at tilbud om videreutdanning av personell gjennom fagskoleordningen er spesielt viktig for å øke kompetansen, redusere avgangen fra sektoren og bidra til rekrutteringen til helse- og oppvekstfag i videregående skole. Det er et uttalt mål å bidra til flere tilsatte med videreutdanning innen psykisk helse- og rusfeltet for å styrke kvalitet og kompetanse i det helhetlige og tverrfaglige kommunale arbeidet. Fortløpende kvalitetsutvikling i tjenestene, der et av tiltakene er kompetanseheving av ansatte gjennom høyere yrkesfaglig utdanning, krever både fleksibilitet og evne til rask og målrettet tilpassing av utdanningstilbud. Dette er grunnlaget for at innholdet i denne planen skal representere et rammeverk som kan tilpasses tidsaktuelle nasjonale, lokale og regionale føringer og behov i utarbeidelse av lokale studieplaner.

Nasjonalt fagråd for fagskoleutdanning i helse og oppvekstfag (NFFHO) har ansvar for godkjenning av nasjonale planer innen helse- og oppvekstfag. Denne studieplan bygger på den nasjonale planen for psykisk helsearbeid og rusarbeid, FHH14, som ble godkjent av NFFHO, 15.07.2022.

1.2. Om fagretningen

Studieplan for fagskoleutdanning i psykisk helsearbeid og rusarbeid, er ett årlig høyere yrkesfaglig videreutdanning for de med fagbrev innen helse og oppvekstfag eller tilsvarende realkompetanse. Utdanningen er utviklet med sikte på å gi personell som jobber innenfor ulike fagretninger innen helse og oppvekstfag, mulighet for en videreutdanning som kan styrke deres kompetanse i møte med nye og utvidede arbeidsoppgaver i helsevesenet og i oppvekstsektoren.

Fagskoleutdanning i psykisk helsearbeid og rusarbeid skal utdanne reflekterte yrkesutøvere som med høy yrkesetisk forståelse tar initiativ til, organiserer og iverksetter tiltak i samarbeid med pasienter/

brukere, deres pårørende, medarbeidere, andre yrkesgrupper, bruker- og pårørendeorganisasjoner og frivillige innenfor helse- og omsorgssektoren.

Det er slik at sykdomsbilde over tid har endret seg, bl.a. møter helsepersonell oftere personer med sammensatte lidelser, f.eks. innenfor rus og psykiatri. Fagskoleutdanning i psykisk helsearbeid og rusarbeid skal gi økt faglig innsikt og større forståelse for sammenhenger i behandlingsforløpet. Utdanningen omfatter kompetanseutvikling innen både forebygging, behandling, funksjonsbevaring og rehabilitering/habilitering.

Etter fullført utdanning vil studenten ha de kunnskaper, ferdigheter, og den kompetansen som kreves for arbeid innen:

- kommunal helse- og omsorgstjeneste som for eksempel psykisk helse og rustjenester, bo- og omsorgssentre, rehabiliteringssentre og aktivitetssentre og i spesialisthelsetjenesten
- kultur- og oppvekstsektoren som for eksempel ungdomsklubber, barnehager, skoler, skolefritidsordninger og boliger for barn og unge
- arbeids- og velferdsforvaltningen med for eksempel oppfølging av arbeidstrenings- og attføringstiltak

Videreutdanningen er et deltidsstudium som består av 4 semester som går over 2 år, normalt på studiet er ett år som heltidsstudium. Utdanningen gir 60 studiepoeng.

2. Opptakskrav

2.1. Opptaksgrunnlag

Opptakskrav følger anbefalte regler om opptak til fagskoleutdanning i Psykisk helsearbeid og rusarbeid etter *Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven)* <https://lovdata.no/lov/2018-06-08-28>

Opptaksvilkår er beskrevet i gjeldende *forskrift om, opptak, eksamen og sensur for Fagskolen i Møre og Romsdal*: <https://lovdata.no/forskrift/2020-10-20-2103>

Opptaksgrunnlaget til fagskoleutdanninger er.

- a) Krav til opptak er fullført og bestått videregående opplæring med bestått fag-/svennebrev fra studieretning for helse- og oppvekstfag, aktivitørutdanning eller tilsvarende utdanninger.
- b) Søkere som ikke er ferdig med læretida, men som kan dokumentere at de skal gjennomføre fagprøve etter opptaksfristen, kan tildeles plass på vilkår om bestått prøve.
- c) Realkompetanse i fellesfag tilsvarende læreplanene i VG1 (grunnkurs) og VG2 (videregående kurs 1) i yrkesfaglige utdanningsprogram (studieretninger). Her kan det da gjøres opptak på grunnlag av realkompetansevurdering. (Utdanning, kurs, yrkespraksis og frivillig arbeid, utgjør søkers realkompetanse) for søkere som er 23 år eller eldre i opptaksåret.

2.2. Søknad til utdanningen

Kandidater søker studieplass gjennom samordna opptak. Se www.samordnaopptak.no for søknadsfrister, regler for opptak og kunngjøringer.

2.3. Relevante fagbrev

Følgende fagbrev kan kvalifiserer for inntak til utdanningen:

ambulansarbeiderfaget, apotekteknikerfaget, barne- og ungdomsarbeiderfaget, fotterapeutfaget, helsearbeiderfaget, helsesekretærfaget, hudpleierfaget, ortopediteknikkfaget, portørfaget og tannhelsesekretærfaget.

Fagbrev innenfor Reform 94 i tilnærmede fag kan være aktuelle inntakskriterier. Ta kontakt med skolen. Ved spørsmål om andre fagbrev, ta kontakt med skolen.

2.4. Godskriving og fritak i emne

Det er mulig å søke om godskriving av beståtte emner fra annen godkjent fagskoleutdanning eller annen dokumentert relevant utdanning og kompetanse. Det må søkes til skolen vedr. godskriving og fritak. Se § 2-11 Godskriving og fritak i *Forskrift om opptak, eksamen og sensur for Fagskolen i Møre og Romsdal* <https://lovdata.no/forskrift/2020-10-20-2103>

2.5. Søkere med utenlandsk utdanning

1. Søkere med bestått og fullført videregående opplæring fra de andre nordiske landene er kvalifiserte for opptak uten tilleggskrav i norsk.
2. Søkere utenfor Norden må dokumentere opplæring og praksis ved autorisert translatør og ha likeverdig formell kompetanse (eller realkompetanse) og ha bestått fellesfagene i Vg1 og Vg2 tilsvarende gjeldende norske yrkesfaglige utdanningsprogram.
3. Søkere med fullført og bestått treårig videregående opplæring fra land utenfor Norden må dokumentere kunnskaper i norsk.
4. Kunnskaper i norsk dokumenteres med én av følgende prøver:
 - Bestått norsk med 393 timer fra videregående opplæring
 - Bestått eksamen fra trinn 3 i norsk for utenlandske studenter ved universitetene
 - Bestått eksamen fra 1.-årig studium i norsk språk og samfunnskunnskap for utanlandske studenter. Jamfør Integrerings loven <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2020-11-06-127#KAPITTEL>
 - Skriftlig test i norsk, høyere nivå («Bergenstesten»), med minimum 450 poeng eller «bestått» etter ny vurderingsordning f.o.m. høsten 2009.
 - Avsluttende prøve i norsk (norskprøven) med ferdigheter på minimum nivå B2 i alle delferdigheter, jf. lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 37. Jamfør Det felles europeiske rammeverket for språk; <https://spraksenteret.osloskolen.no/siteassets/vgs/det-felles-europeiske-rammeverket-for-sprak.pdf>
5. Fagskolen kan be søkeren om å ta en test i norsk, som kan avlegges ved Folkeuniversitetet.

2.6. Poengberegning og rangering

Det er fastsatt nasjonale regler for poengberegning og rangering ved opptak. Dette er beskrevet i kapittel 3 Rangering ved opptak i *Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften)* <https://lovdata.no/forskrift/2019-07-11-1005>

2.7. Klage på vedtak om opptak

Vedtak om opptak til fagskolen er et enkeltvedtak og er gjenstand for klage i samsvar med *Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven)* <https://lovdata.no/lov/2018-06-08-28> og forvaltningsloven <https://lovdata.no/lov/1967-02-10> Se også § 2-10 Klage på vedtak om opptak i *Forskrift om opptak, eksamen og sensur for Fagskolen i Møre og Romsdal* <https://lovdata.no/forskrift/2020-10-20-2103>

2.8. Politiattest

Studenter må levere politiattest ved oppstart av studiet og før oppstart av praksis. Politiattesten skal ikke være eldre enn 3 mnd. Bakgrunnen for dette kravet er at studenten gjennom praksis kan komme i kontakt med mindreårige eller sårbare personer som en del av klinisk undervisning eller praksisopplæring. Jmf. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-07-11-1005>

2.9. Skikkethet

Fagskolen Møre og Romsdal praktiserer skikkethetsvurdering av studenter på utdanningen i Psykisk helsearbeid og rusarbeid jfr. § 26 i *Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven)* <https://lovdata.no/lov/2018-06-08-28> Se også Kapittel 3 i *Forskrift om opptak, eksamen og sensur for Fagskolen i Møre og Romsdal* <https://lovdata.no/forskrift/2020-10-20-2103>

2.10. Tekniske forutsetninger

Som student hos oss må du disponere egen PC. For å gjennomføre utdanningen er det en forutsetning at du har noen grunnleggende datakunnskaper. Alle våre utdanninger utføres med digitale verktøy i en eller annen form og grad. Dette er helt uavhengig om du går stedbasert eller nettbasert.

2.11. Definisjoner

Fagskolen Møre og Romsdal har definert begreper som benyttes ved skolen, presentert i tabell 1

Tabell 1 Definisjoner, alfabetisk liste

Begrep	Beskrivelse
Aktivitetsplan	Total oversikt over aktiviteter gjennom hvert semester.
Arbeidskrav	Et arbeidskrav er et obligatorisk studentarbeid som settes som vilkår for sluttvurdering. Antall arbeidskrav skal være definert i studieplanen for utdanningen, og tidspunktet er definert i emnets fremdriftsplan og klassens aktivitetsplan. Karakter på arbeidskrav skal inngå i sluttvurdering. Et arbeidskrav kan dekke flere emner og tema.
Deleksamen/eksamen/ Avsluttende arbeidskrav / emneprøve	Obligatorisk studentarbeid/ avsluttende arbeidskrav som enten utgjør eller spiller inn på sluttvurderingen.
Emne	Samling av tema (fag) som danner den minste del som gir karakter i en utdanning. Emnenes omfang er målt i studiepoeng.
Emnekarakter	Endelig karakter i et emne som kommer på vitnemålet.

Emne læringsutbytte-beskrivelse (E-LUB)	Beskrivelse av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse som studenten skal ha oppnådd etter emnet er fullført.
Fremdriftsplan	Plan for fremdrift i hvert enkelt fag. Ligger i klassenotatboka
Klassenotatblokka (One note)	Elektronisk samling av fagstoff sortert etter fag. Ligger på Microsoft Teams.
Mappevurdering	Studentarbeid som er samlet i en mappe. Studentene får tilbakemelding på arbeidene og har mulighet til å forbedre, og levere disse på nytt. Mappevurderingen kan inngå i sluttvurderingen. Benyttes i enkelte tema.
Microsoft Teams	Skolens læringsplattform. Benyttes til distribusjon og innlevering av arbeidskrav, kommunikasjon og samhandling.
Obligatorisk studentarbeid/aktivitet	Studentarbeid/ aktivitet som avgjør rett til, eller påvirker resultatet ved, sluttvurdering. Dette kan være arbeid som inngår i mappe, arbeidskrav, prøver og eksamen.
Overordnet læringsutbytte-beskrivelse (O-LUB)	Beskrivelse av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse som studenten skal ha oppnådd etter utdanningen er fullført.
Sluttvurdering	Sluttvurdering er en vurdering som gjøres for å vurdere studentens avsluttende læringsutbytte. Hvert emne skal gis en selvstendig vurdering og denne vurderingen skal være uavhengig av andre emner. Sluttvurdering kan gjøres i ulike former og kan resultere i en karakter eller i bestått/ikke bestått
Studentarbeid	Arbeid som studentene leverer for å øke sitt læringsutbytte i et tema. Studentarbeid inngår ikke i, og er ikke et krav for å få sluttvurdering.
Tema	Et tema er i studieplanen en del av undervisningen som inngår i et emne.
Underveisvurdering	Underveisvurderinger er de tilbakemeldinger som gis studenten underveis i studiet. Disse kan være skriftlige eller muntlige tilbakemeldinger på framføringer og innleverte oppgaver. Det gis tilbakemelding både på i hvilken grad studenten har oppnådd læringsutbyttet frem til nå og hva som kan gi studenten bedre faglig progresjon. Disse tilbakemeldingene skal bidra til at studenten oppnår læringsutbyttet. Dette gir studenten en indikasjon på hva den må jobbe med frem mot sluttvurdering.
Vurdering	En tilbakemelding på en students prestasjon på et arbeid. En vurdering resulterer i en karakter eller i bestått/ikke bestått
Vurderinger som ikke lar seg etterprøve	Vurderinger som ikke lar seg etterprøve kan være muntlig presentasjon, praktisk eksamen og praksisstudier. Det må være avklart på forhånd hvilket læringsutbytte som skal måles i vurderingen. Studentene har rett til å få begrunnelse for vurderingen, men de kan ikke klage på bedømmelsen hvis det ikke er mulig å etterprøve vurderingen.
Vurderingskriterier	Et sett med kriterier som studenten skal vurderes etter på hvert arbeid studenten leverer.
Wiseflow	Elektronisk plattform for gjennomføring og innlevering av avsluttende arbeidskrav og eksamen.

3. Overordnet læringsutbyttebeskrivelser (O-LUB)

Læringsutbyttet i fagskoleutdanninger deles inn i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Overordnede læringsutbyttebeskrivelser (O-LUB) er hentet fra Nasjonal standard FTK01.

Læringsutbyttebeskrivelser er ment å definere hva kandidaten skal sitte igjen med av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse etter fullført utdanning.

Overordnet læringsutbyttebeskrivelse for Psykisk helsearbeid og rusarbeid

Kunnskap:

Kandidaten

- har kunnskap om psykiske lidelser, psykisk helsearbeid og rusarbeid og hvilke begreper, prosesser og verktøy som er sentrale innenfor dette fagområdet
- har innsikt i sentrale lover, forskrifter og veiledere som regulerer rettigheter og plikter og gir anbefalinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- har bransjekunnskap og kjennskap til hvordan tjenester er organisert innen psykisk helsearbeid og rusarbeid i helse- og omsorgs- og oppvekstsektoren
- kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap om psykisk helsearbeid og rusarbeid
- forstår betydningen av arbeid med psykiske helse og rus i et folkehelse- og samfunnsperspektiv

Ferdigheter:

Kandidaten

- kan anvende faglig kunnskap og samhandlingskompetanse ved praktiske og teoretiske problemstillinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- kan anvende relevante faglige verktøy og teknikker for å fremme psykisk helse, forebygge rusproblematikk og bidra til mestring hos ulike aldersgrupper
- kan finne informasjon og fagstoff innen psykisk helsearbeid og rusarbeid som er relevant for en yrkesfaglig problemstilling
- kan kartlegge en situasjon og identifisere faglige problemstillinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid og behov for iverksetting av tiltak

Generell kompetanse:

Kandidaten

- har forståelse for yrkes- og bransjeetiske prinsipper, utfordringer og dilemmaer innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- har utviklet en etisk grunnholdning i utøvelsen av yrket som kommer til kjenne gjennom refleksjoner og handlinger, samt i møte med mangfold, migrasjonshelse, ulike kulturer og urfolk
- kan utføre arbeidet innen psykisk helsearbeid og rusarbeid etter utvalgte målgruppers behov
- kan bygge relasjoner med pasient/bruker, pårørende, fagfeller, tverrfaglig og med eksterne målgrupper innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- kan utvikle arbeidsmetoder for å videreutvikle beste praksis på egen arbeidsplass

4. Organisering av studiet

Fagskolen følger skoleruta for Møre og Romsdal fylkeskommune. Skoleåret består av 190 skoledager, og totalt antall arbeidstimer for studentene skal for heltidsstudiet tilsvare minimum 1500 timer pr år. Dette blir da minimum 750 timer per studieår for deltidsstudiet. De timer som er satt opp til selvstudie i hvert fag, forventes det at studentene benytter til arbeid med oppgaver, innleveringer, forberedelser mm. Disse timene kommer i tillegg til timeplanlagte aktiviteter på skolen.

4.1. Arbeidsmengde deltids studiet

NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) definerer arbeidsmengden på en deltids studie ved en fagskole til mellom 750 og 900 timer pr. skoleår. Timene inkluderer all undervisning, veiledning, tilbakemelding, praksis og antatt omfang egenarbeid for studentene.

<https://www.nokut.no/siteassets/fagskole/informasjonskriv-om-ny-fagskoletilsynsforbkrift.pdf>

4.2. Timefordeling i deltids studiet

Emnekode	Emnenavn	Tema	Studie-poeng	Lærer-styrte aktiviteter	Selv-studium	Sum
1. Skoleår						
68HH14A	Etikk, samhandling og kommunikasjon	Etikk Kommunikasjon og samhandling Lover og forskrifter Sosiologi og psykologi	10	112	138	250
68HH14B	Helse-fremmende og sykdoms-forebyggende arbeid	Folkehelseperspektivet Helsefremmende arbeid Sykdomsforebyggende arbeid	10	88	112	200
68HH14C	Psykiske lidelser og ruslidelser, symptomer og behandling	Normalitet og avvik Psykiske lidelser og ruslidelser i et helhetlig perspektiv Vold og seksuelle overgrep Barn som pårørende	7	88	87	175
			27	288	406	1450
2. Skoleår.						
68HH14C	Psykiske lidelser og ruslidelser, symptomer og behandling	Utviklingsforstyrrelser, atferdsforstyrrelser og følelsesmessige forstyrrelser	3	40	35	75

		Aldring og sårbarhet for psykiske lidelser og ruslidelser og demens				
68HH14D	Målretta miljøarbeid, brukermed - virkning og relasjons kompetanse i praksis	Brukermedvirkning Tvang og makt Målretta miljøarbeid Utvikling av relasjonskompetansen Kommunikasjon og samhandling Veiledning Flerkulturell forståelse Tverrsektorielt, tverretatlig og tverrfaglig samarbeid Brukerorganisasjoner og frivillighet Likemannsarbeid og selvhjelpsgrupper	10	80	120	200
68HH14E	Praksis i psykisk helsearbeid og rusarbeid	Praksis gjennomføres som utplassering eller som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass innen fagfeltet.	10	120 (til individuell veiledning for studentene)	280 timer praksis/10 uker	400
68HH14F	Fordypning i psykisk helsearbeid og rusarbeid	Studenten skriver en fordypningsoppgave ut fra selvvalgt tema og problemstilling, og med utgangspunkt i overordnet læringsutbytte for utdanningen.	10	60 10 uker	190	250
	Sum		60	588	962	1550

4.3. Arbeidsformer

Utdanningen legger vekt på arbeidsformer som fordrer aktiv deltakelse fra studentene i både planlegging, gjennomføring, refleksjon og vurdering av læringsarbeidet. Arbeidsformene som benyttes er relevante og hensiktsmessige for å nå målene for fagskoleutdanning. Det innebærer at studentene i tillegg til faglig utvikling, også skal utvikle evne til samarbeid, kommunikasjon og praktisk problemløsning. Det forutsettes at studentene viser initiativ og tar ansvar for eget studiearbeid og felles læringsmiljø, samtidig som de viser en konstruktiv-kritisk holdning til studieopplegget. Studentene har praktisk erfaring innen egne fagområder, og det gir anledning for å legge til rette for erfaringsbaserte og studentsentrerte læringsformer. Gjennom pedagogisk ledelse trekkes studentene aktivt med, og trenes opp til refleksjon i egen læringsprosess.

Det brukes variasjon i læringsmetodene for å oppnå en helhetlig kompetanse, i forhold til kunnskaper, erfaringer, ferdigheter og generell kompetanse hos den enkelte student. Det brukes varierte arbeidsformer for å oppnå best mulig læringsutbytte for den enkelte student.

Konkret vil dette si:

- Ekskursjoner
- Eksterne forelesere innen fagfeltet
- Forelesning
- Gruppearbeid
- Nettstøttet læring
- Praksis
- Praksisorientert undervisning
- Presentasjoner
- Prosjektarbeid med tverrfaglig fokus
- Refleksjonsarbeid
- Selvstendig arbeid med oppgaver

Fagskolen legger til rette for at studentene kan bruke hverandre i læringen gjennom gruppearbeid, diskusjoner, tilbakemeldinger, gjennom sosial støtte.

Det er utarbeidet detaljerte arbeidskrav for hvert emne. Antall obligatoriske arbeidskrav for hvert emne er synliggjort i studieplanen.

4.4. Veiledning og oppfølging

Studiet har et pedagogisk opplegg som sikrer god veiledning og oppfølging av studentene både som gruppe og individ. Lærerens rolle i fagskoleutdanningen er i stor grad knyttet til veiledning og tilrettelegging for fleksibel læring. Målet er å få studenten til å sette sine erfaringer og kunnskaper inn i en større sammenheng.

I studentens arbeid med oppgaveløsning, prosjektarbeid og praktisk arbeid vil det bli gitt individuell veiledning både underveis og på innlevert oppgave/produkt. Det vil bli gjennomført både via læringsplattformen og i undervisningen. I samråd med studentene fastsettes det tidspunkt for veiledning. Skolen legger til rette for kontinuerlig å øke kvaliteten på undervisningen og dermed fremme studentenes læreprosess og faglige kunnskaper. I praksis betyr dette at studenten oppøves til kritisk tenking og refleksjon over de valg av løsninger som foreslås benyttet.

Veiledning benyttes både i forbindelse med det teoretiske arbeidet og som et ledd i den enkelte students praksisutplassering. Veiledning bør ha som mål å vise sammenheng mellom teori og praksis. Refleksjon før, under og etter handling er vesentlig for at yrkesutøvelsen skal være god. Studentene får også opplæring i og erfaring med kollegabasert veiledning for å kunne benytte det i eget arbeid og styrke refleksjon rundt egen praksis.

Fagskolen Møre og Romsdal legger vekt på regelmessig bruk av tilbakemeldinger på,

- Læringsutbytte
- Arbeidsmåter
- Forventning til studentens prestasjoner
-

4.5. Ansvar for egen læring

Et overordnet prinsipp i studiet er å aktivisere studentenes egne tanker, kunnskaper og erfaringer knyttet til fagområdet generelt. Det vil gjennom hele studiet bli lagt vekt på studentaktive læringsformer der studentene har ansvar for egen læring. Arbeidsformene tilrettelegges slik at studentene utvikler evne til samarbeid, økt forståelse og respekt for andres arbeid.

Lærings situasjonene vil bli relatert til praksis der hvor dette er naturlig.

Ansvar for egen læring stiller krav til studentene om bevissthet i forhold til læreprosesser og egne læringsbehov. Skolens rolle blir å tilrettelegge for læring, og motivere og støtte/veilede studentene i læreprosessen og sørge for at de får utviklet hele sitt lærings- og handlingspotensial. Dette innebærer aktiv samhandling med lærere, medstudenter, gjesteforelesere og omvisere på bedriftsbesøk. Det avholdes kontinuerlig studentsamtaler og studentene gis anledning til å evaluere skolemiljø, klassemiljø og lærere. IKT vil bli et viktig hjelpemiddel her.

4.6. Praksis

Praksis gjennomføres som utplassering eller som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass innen fagfeltet. Utviklingsarbeid på egen arbeidsplass består i å forberede, planlegge, gjennomføre og evaluere et forbedringsarbeid knyttet til sentrale tema i utdanningen. Alle studenter i praksis, både utplassering og utviklingsarbeid på egen arbeidsplass skal ha veiledning i praksisperioden. Vurderingen av praksis skal ta utgangspunkt i det overordnede læringsutbytte for utdanningen.

4.7. Fordypningsoppgave

Studenten skal skrive en fordypningsoppgave ut fra selvvalgt tema og problemstilling, og med utgangspunkt i overordnet læringsutbytte for utdanningen. Studenten skal vise evne til å anvende relevant teori og erfaringer fra egen yrkesutøvelse til å drøfte den aktuelle problemstillingen.

Studenten skal ha tilbud om veiledning knyttet til arbeidet med fordypningsoppgaven.

Fordypningsoppgaven er utgangspunkt for studentens muntlige høring. Fordypningsoppgaven og den muntlige høringen utgjør studiets eksamen og sluttvurderingen slås sammen til en eksamenskarakter. Vekting av fordypningsprosjekt utgjør 60% av eksamenskarakteren og den muntlige høringen utgjør 40 % av karakteren.

4.8. Obligatorisk oppmøte/ fravær

Fagskolen skal utdanne kandidater som kan gå rett ut i arbeidslivet og for denne utdanningen ser fagskolen det nødvendig å kreve oppmøte for å sikre samtlige studenters læringsutbytte. For denne utdanningen er det krav til 80 % oppmøte i timeplanlagt lærerstyrt undervisning. Overskrider du denne grensen kan skolen kreve at du fullfører innleveringer og/eller arbeidsoppgaver som erstatning for manglende deltakelse. Manglende oppfyllelse av krav til oppmøte eller avtalt alternativt arbeid kan medføre tap av studieplass. Studenter som står i fare for å miste studieplass eller ikke får gå opp til eksamen, skal ha skriftlig varsel om dette. Fravær kan dokumenteres med f.eks. legeerklæring, og kan da trekkes fra studentens fraværspresent.

For studenter i praksis utplassering, gjelder 90% oppmøte i praksis.

5. Vurdering

Fagskolen Møre og Romsdal legger vekt på vurdering for læring, vurdering av læring og at prosessen skal sikre faglig betryggende og upartisk vurdering. Vurderingsformene må ha sammenheng med utdanningens mål og læringsutbytte (kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse), innhold og arbeidsformer. Vurderingen skal fremme kontinuerlig læring og utvikling hos studentene. Vurdering henger nært sammen med arbeidsformer og læringsmetoder.

5.1 Vurderingsformer

5.1.1. Underveisvurdering (vurdering for læring)

I de ulike emnene skal studenten besvare og levere ulike arbeidskrav henholdsvis på tema og emnenivå. Arbeidskravene er gitt slik at studenten får vist sin evne til refleksjon i fagstoffet.

5.1.2. Sluttvurdering / emnekarakter (vurdering av læring)

Emnekarakter gis i emnene når alle temaene i emnet er gjennomført og alle obligatoriske arbeidskrav er godkjent. Det foretas en vurdering av studentenes kunnskaper, ferdigheter og generelle kompetanse sett i forhold til læringsutbyttebeskrivelsene for emnet.

For å sikre at vurderingen utføres på en upartisk og faglig betryggende måte, jf. fagskoleloven § 21, sensureres den enkelte students sluttarbeidskrav eller prøve anonymt.

Emnekarakteren fastsettes som følger:

I emnekarakteren vektet de enkelte tema i forhold til andel av emnet

- Vurderingene underveis i tema inngår i vurderingsgrunnlaget for emnekarakteren med en vekt på 30%.
- Sluttvurdering i tema inngår i vurderingsgrunnlaget for emnekarakteren med en vekt på 70%

5.1.3. Arbeidskrav

Arbeidskrav er obligatoriske studentarbeider og prøver som settes som vilkår for at studentene skal få vurdering i emnet. Arbeidskravene knyttes til de sentrale temaene innfor hvert emne og forankres i læringsutbyttebeskrivelsen for emnet. Læringsutbyttebeskrivelsene er styrende for utformingen av arbeidskravene. Tilbakemeldingene skal konkret beskrive hva som er bra og hva som bør bli bedre i studentens arbeid, vurdert opp mot aktuelle læringsutbyttebeskrivelser og gitte vurderingskriterier. Tilbakemeldinger skal være dokumentert.

Tilbakemelding på arbeider skal vurderes på en av følgende måter:

- Godkjent / Ikke godkjent og / eller beskrivelse av nivå, høyt, medium og lavt
- Karakter (Se karakterbeskrivelse under)
- Skriftlige og / eller muntlige tilbakemeldinger

5.2 Hovedprosjekt

5.2.1 Vurderingskriterier hovedprosjekt

Besvarelsen vurderes i forhold til følgende kriterier:

1. Krav til faglighet

Opgaven skal reflektere over sammenhengen mellom teori og praksis, og knytte problemstilling til temaer fra emner innen psykisk helsearbeid og/eller rusarbeid skal komme til uttrykk.

2. Metodisk redegjøringskrav

Det skal gjøres rede for metodevalg og vise evne til å finne fram kildestoff, bruke kilder i behandlingen av eget materiale, og vise saklig kildekritikk. Oppgaven må være utført i samsvar med gjeldende etiske retningslinjer, herunder korrekt bruk av kilder. Besvarelsen skal ha en form som samsvarer med skolens retningslinjer for oppgaveskriving og inneholde litteraturhenvisninger.

3. Selvstendighet

Prosjektet skal vise selvstendige vurderinger og at temaet behandles saklig, kritisk og analytisk med drøfting av standpunkter og påstander.

4. Originalitet

Besvarelsen må ikke ha påfallende likhet med andre besvarelser eller annet publisert materiale. Prosjektet må ikke være påfallende likt med andre besvarelser eller annet publisert materiale.

5. Karakterer

Det skal benyttes bokstavkarakter fra A til F. Karakteren A er beste karakter, og E er dårligste karakter for å bestå eksamen. Karakteren F innebærer at eksamen ikke er bestått.

Se utarbeidede vurderingskriterier for fordypningsoppgave i vedlegg 1 og 2.

5.3 Karakterer i emner

Et emne kan bestå av et eller flere tema. Når alle temaene i emnet er gjennomført, overføres emnekarakteren til skolens administrative system. Emnekarakteren bekjentgjøres for studentene på læringsplattformen eller ved en utskrift fra det administrative systemet.

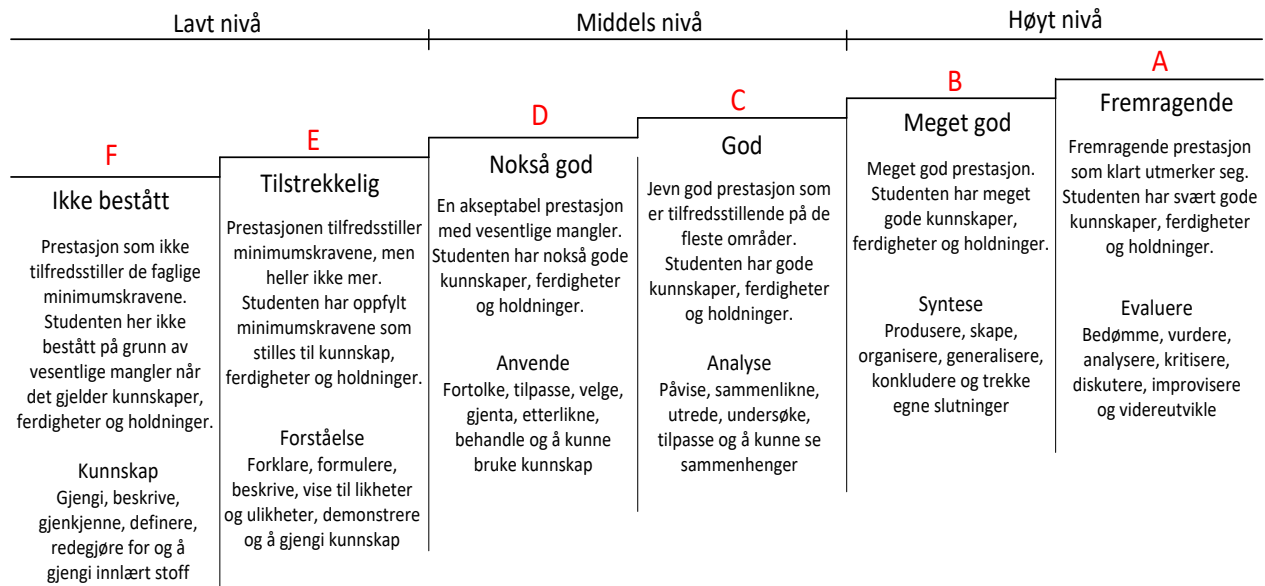
Resultatet er i 1 karakter som står på vitnemålet for hvert emne. Denne karakteren er **enten** en emnekarakter **eller** en eksamenskarakter, der hvor det er eksamen.

5.4. Vitnemål og Karakterutskrift

Etter fullført og bestått fagskoleutdanning utstedes det vitnemål. Når studenten har bestått alle emner, skapes vitnemålet automatisk fra dokumentasjonen som er lagret i skolens administrative system. Studenter som avslutter utdanningen uten å ha bestått alle emner, får utstedt karakterutskrift. Studenter som får godkjent permisjon, får tilsendt karakterutskrift for fullførte emner.

5.6. Karakterbeskrivelser

Det settes emnekarakter etter hvert emne. Ved vurdering benyttes bokstavkarakterer, med skalaen A, B, C, D, E og F. Det kreves karakteren E eller bedre for at emne/eksamen er bestått.

Symbol	Betegnelse	Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriteriene
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Studenten viser meget gode vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser gode vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon, med noen vesentlige mangler. Studenten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

6. Innhold i studiets emner

6.1. Etikk, samhandling og kommunikasjon

Emne navn:	Etikk, samhandling og kommunikasjon
Emnekode:	68HH14A
Studiepoeng:	10
Arbeidsmengde:	250 timer
Temaer: Etikk: Ethiske teorier og prinsipper • Ethiske dilemma • Etikk og teknologi • Helhetlig menneskesyn Kommunikasjon og samhandling: Brukerperspektivet • Relasjonskompetansen og relasjonsbygging • Kommunikasjon i samhandling med tjenestemottaker og samarbeidspartnere • Gruppeprosess og konflikthåndtering Lover og forskrifter: Relevante lover, forskrifter og offentlige dokumenter for utdanningens studenter og tjenestemottaker Sosiologi og psykologi: Utviklingspsykologi • Sosiale roller • Migrasjonshelse, kultur, mangfold og urfolk	
Læringsutbytte for emnet (E-LUB)	
Kunnskap Studenten • har kunnskap om yrkes- og bransjeetiske prinsipper og dilemma, relevante teorier og arbeidsmåter, samt etisk refleksjon som verktøy • har kunnskap om mangfold, migrasjonshelse, ulike kulturer og urfolk i møte med tjenestemottakere og samarbeidspartnere • har kunnskap om gruppeprosesser, kriseteori og konflikthåndtering • har innsikt i relevant lovverk og offentlige dokumenter som regulerer fagfeltet, brukermedvirkning og organisering av tilbud i sektoren • har bransjekunnskap og kjennskap til de grunnleggende sosialpsykologiske prinsipper, og hvordan disse kan påvirke enkeltindividet, familien og deres sosiale nettverk • kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap om teknologiske løsninger og hvordan disse kan påvirke samhandlingen med tjenestemottaker, pårørende og samarbeidspartnere • forstår betydningen av kompetanse innen relasjonsbygging, kommunikasjon og samhandling i eget yrke, i møte med sårbare mennesker, samt i et samfunns- og verdiskapingsperspektiv	
Ferdigheter Studenten • kan anvende faglig kunnskap om yrkes- og bransjeetiske prinsipper og dilemma som grunnlag for refleksjon over teoretiske og praktiske problemstillinger • kan anvende faglig kunnskap om teknologiske løsninger til å løse praktiske og teoretiske problemstillinger forsvarlig og med etisk bevissthet • kan anvende teknikker innen relasjonsbygging, kommunikasjon og samhandling, samt andre faglige verktøy som er relevante for yrkesutøvelsen • kan finne relevant informasjon og fagstoff, samt lovverk, forskrifter og stortingsmeldinger som er relevant for yrkesutøvelsen • kan kartlegge en situasjon og identifisere faglige problemstillinger og behov for iverksetting av tiltak i forhold til mangfold og migrasjonshelse, samt i møte med ulike kulturer og urfolk	

Generell kompetanse	
Studenten	
• har forståelse for yrkes- og bransjetiske prinsipper og dilemma, samt hvordan disse kan påvirke samhandlingen mellom tjenesteyter og tjenestemottaker • har utviklet en etisk grunnholdning i utøvelsen av yrket som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen yrkesutøvelse, samt gjennom kommunikasjon og samhandling med tjenestemottakere og samarbeidspartnere • kan utføre arbeidet lovmessig, faglig og etisk forsvarlig i forhold til tjenestemottakernes behov, og med fokus på å fremme et helhetlig menneskesyn • kan bygge relasjoner med fagfeller, tjenestemottakere og samarbeidspartnere basert på holdninger og verdier knyttet til et helhetlig menneskesyn, likeverd og respekt • kan utvikle arbeidsmetoder, produkter og/eller tjenester basert på tjenestemottakerens behov og utfordringer, og som har relevans for yrkesutøvelsen	
Fagressurser	
Se vedlegg 1.	
Læringsmetoder	
Forelesninger/klasseromsundervisning med arbeidskrav knyttet til aktuelle emner, gruppearbeid og individuell oppgaveløsning, presentasjoner, refleksjonsarbeid og ekskursjoner. Studentene arbeider selvstendig eller i grupper med oppgavene, der lærer er tilgjengelig for veiledning ved kontakt.	
Studiefasiliteter	
Eget klasserom, auditorium og skolens øvrige fasiliteter som grupperom.	
Arbeidsoppgaver i emnet + avsluttende arbeidskrav	
3 obligatoriske arbeidskrav og en emneprøve som avsluttande arbeidskrav	
4 student arbeidsoppgaver	
Eksamen	
Emnet har ingen avsluttende eksamen. Alle arbeidskrav underveis må være bestått for at sluttvurdering kan gis.	

6.2. Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid

Emnenavn:	Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid
Emnekode:	66HH14B
Studiepoeng:	10
Arbeidsmengde:	200 timer
Tema:	• Folkehelseperspektivet • Helsefremmende arbeid • Sykdomsforebyggende arbeid • Aktører i det helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeidet og organiseringen av dette • Helsefremmende og sykdomsforebyggende tiltak • Relevante lover, forskrifter og føringer i folkehelse og helsefremmende arbeid

Læringsutbytte (E-LUB)

Kunnskap

Studenten

- har kunnskap om hva som fremmer og hemmer god psykisk helse og forebygger rusmiddelproblematikk i ulike livsfaser i et folkehelseperspektiv
- har innsikt i sykdomsforebyggende og helsefremmende folkehelseiltak innen psykiske helsearbeid og rusarbeid, samt lover og regelverk som regulerer fagfeltet
- har bransjekunnskap og kjennskap til hvordan det helsefremmende arbeidet innen psykisk helsearbeid og rusarbeid er organisert på kommunalt og statlig nivå
- kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap om psykisk helsearbeid og rusarbeid
- forstår betydningen av det helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeidet innen psykisk helsearbeid og rusarbeid i et folkehelseperspektiv

Ferdigheter

Studenten

- kan anvende faglig kunnskap til å fremme det helsefremmende og sykdomsforebyggende perspektivet i praktiske og teoretiske problemstillinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- kan anvende relevante faglige verktøy og teknikker i planlegging og gjennomføring av sykdomsforebyggende og helsefremmende tiltak innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- kan finne informasjon om nasjonale føringer for helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid, samt fagstoff som bidrar å belyse praktiske og teoretiske problemstillinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- kan kartlegge en situasjon og identifisere faglige problemstillinger og behov for iverksetting av tiltak knyttet til helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid innen psykisk helse og rus

Generell kompetanse

Studenten

- har forståelse for yrkes- og bransjeetiske prinsipper, lover og retningslinjer som gjelder for det helsefremmende og sykdomsforebyggende innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- har utviklet en etisk grunnholdning i sin yrkesøvelse og i arbeidet med det helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeidet både på individnivå og samfunnsnivå
- kan utføre arbeid med helsefremming og sykdomsforebygging i møte med mennesker med risiko for utvikling av problematikk knyttet til psykisk helse og rus, deres pårørende, samt sammen med fagfeller i yrkesfeltet
- kan bygge relasjoner med fagfeller i et tverrfaglig samarbeid, samt med andre aktører knyttet til psykisk helsearbeid og rusarbeid
- kan utvikle arbeidsmetoder som har relevans for fagarbeiderens rolle i arbeid med problematikk knyttet til psykisk helse og rus

Fagressurser

Se vedlegg 1.

Læringsmetoder

Forelesninger/klasseromsundervisning med arbeidskrav knyttet til aktuelle emner, gruppearbeid og individuell oppgaveløsning, presentasjoner, refleksjonsarbeid og ekskursjoner. Studentene arbeider selvstendig eller i grupper med oppgavene, der lærer er tilgjengelig for veiledning ved kontakt.

Studiefasiliteter

Eget klasserom, auditorium og skolens øvrige fasiliteter som grupperom.

Arbeidsoppgaver i emnet + avsluttende arbeidskrav

3 obligatoriske arbeidskrav og en emneprøve som avsluttende arbeidskrav

3 student arbeidsoppgaver

Eksamen

Emnet har ingen avsluttende eksamen. Alle arbeidskrav underveis må være bestått for at sluttvurdering kan gis.

6.3. Psykiske lidelser og ruslidelser, symptomer og behandling

Emnenavn:	Psykiske lidelser og ruslidelser, symptomer og behandling
Emnekode:	68HH14C
Studiepoeng:	10
Arbeidsmengde:	250 timer
Tema:	• Normalitet og avvik • Psykiske lidelser og ruslidelser i et helhetlig perspektiv (biologiske, psykologiske og sosiologiske forståelsesmodeller) • Psykiske lidelser og ruslidelser; o diagnosegrupper o ROP-lidelser o forebyggingsstrategier og behandlingsmetoder • Selvmord, selvmordsforsøk og selvskading • Utviklingsforstyrrelser, atferdsforstyrrelser og følelsesmessige forstyrrelser som oppstår i barndom og ungdomsalder • Vold og seksuelle overgrep • Barn som pårørende • Aldring og sårbarhet for psykiske lidelser og ruslidelser, inklusive demens
Læringsutbytte (E-LUB)	
Kunnskap	
Studenten	• har kunnskap om de ulike forståelsesmodellene innen psykisk helsearbeid og rusarbeid, samt begreper, prosesser og faglige verktøy som anvendes innen fagfeltet • har innsikt i diagnosegrupper, særtrekk og relaterte tilstander innen psykisk helsearbeid og rusarbeid, samt relevant regelverk knyttet til oppfølging av mennesker med problematikk innen psykisk helse og rus • har bransjekunnskap og kjennskap til ulike psykiske lidelser og ruslidelser i ulike livsfaser og hvordan disse kan forebygges og behandles • kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap om sårbarhet for utvikling av psykiske lidelser og ruslidelser • forstår egen yrkesrolle i møte med mennesker med sårbarhet for utvikling av psykiske lidelser og ruslidelser og deres pårørende
Ferdigheter	
Studenten	

- kan anvende faglig kunnskap om utviklingsteori og ulike forstyrrelser i møte med mennesker med sårbarhet for utvikling av psykiske lidelser og ruslidelser, samt deres pårørende
- kan anvende relevante faglige verktøy og teknikker for å kartlegge symptomer på, eller fare for, selvskaading, selvmordsforsøk og selvmord hos ulike aldersgrupper
- kan finne relevant og faglig informasjon og fagstoff om symptomer på sårbarhet for utvikling av psykiske lidelser og ruslidelser, samt endringer i symptombildet
- kan kartlegge en situasjon, identifisere tidlige tegn på psykiske plager i ulike aldersgrupper og livsfaser, samt identifisere behov for iverksetting av tiltak

Generell kompetanse

Studenten

- har forståelse for yrkes- og bransjeetiske prinsipper i møte med mennesker med psykiske lidelser og ruslidelser samt deres pårørende
- har utviklet en etisk grunnholdning i sin yrkesutøvelse samt i møte med mennesker med psykiske lidelser og ruslidelser
- kan utføre arbeid knyttet til behov hos sårbare mennesker med risiko for utvikling av, eller som allerede har etablerte utfordringer knyttet til psykisk helse og rus
- kan bygge relasjoner med fagfeller og på tvers av fag for å skape rammer rundt mennesker med psykiske lidelser eller ruslidelser
- kan utvikle arbeidsmetoder for å kartlegge og identifisere tidlige tegn på psykiske plager i ulike aldersgrupper og livsfaser

Fagressurser

Se vedlegg 1.

Læringsmetoder

Forelesninger/klasseromsundervisning med arbeidskrav knyttet til aktuelle emner, gruppearbeid og individuell oppgaveløsning, presentasjoner, refleksjonsarbeid og ekskursjoner. Studentene arbeider selvstendig eller i grupper med oppgavene, der lærer er tilgjengelig for veiledning ved kontakt.

Studiefasiliteter

Eget klasserom, auditorium og skolens øvrige fasiliteter som grupperom.

Arbeidsoppgaver i emnet + avsluttende arbeidskrav

3 obligatoriske arbeidskrav og en emneprøve som avsluttende arbeidskrav

4 student arbeidsoppgaver

Eksamen

Emnet har ingen avsluttende eksamen. Alle arbeidskrav underveis må være bestått for at sluttvurdering kan gis.

6.4. Målrettet miljøarbeid – brukermedvirkning og relasjonskompetanse i praksis

Emnenavn:	Målrettet miljøarbeid – brukermedvirkning og relasjonskompetanse i praksis
Emnekode:	68HH14D
Studiepoeng:	10
Arbeidsmengde:	200 timer
Tema:	

Brukermedvirkning • Aktuelle lovverk, styringsdokument og veiledere • Tvang og makt • Målretta miljøarbeid o metoder, strategier og tiltak i miljøarbeid • Utvikling av relasjonskompetanse/refleksjon • Kommunikasjon og samhandling o veiledning av pasient/bruker og pårørende o flerkulturell forståelse i kommunikasjon og samhandling – bruk av tolk o tverrsektorielt, tverretatlig og tverrfaglig samarbeid • Brukerorganisasjoner og frivillighet • Likemannsarbeid og selvhjelpsgrupper

Læringsutbytte (E-LUB)

Kunnskap

Studenten

- har kunnskap om begreper, prosesser, samt faglige verktøy, metoder og tiltak innen målrettet miljøarbeid som kan bidra til å forebygge psykiske helseplager og rusmiddelproblematikk
- har innsikt i lov- og regelverk som er relevant for arbeid med psykisk helsearbeid og rusarbeid
- har bransjekunnskap og kjennskap til målrettet miljøarbeid i arbeidet med mennesker med psykiske lidelser og ruslidelser
- har bransjekunnskap og kjennskap til ulike tilbud for mennesker med psykiske lidelser og ruslidelser
- kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- forstår betydningen av målrettet miljøarbeid i møte med psykiske lidelser og ruslidelser

Ferdigheter

Studenten

- kan anvende faglig kunnskap for å forebygge bruk av tvang og makt innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- kan anvende relevante faglige verktøy og teknikker i kommunikasjon og samhandling med pasienter/brukere i ulike aldersgrupper
- kan finne informasjon og fagstoff om målrettet miljøarbeid som er relevant for brukermedvirkning, relasjonsbygging og samhandling med pasient/bruker og pårørende
- kan kartlegge en situasjon og identifisere faglige problemstillinger og behov for iverksetting av tiltak innen målrettet miljøarbeid med mennesker med problematikk knyttet til psykiske lidelser og ruslidelser

Generell kompetanse

Studenten

- har forståelse for yrkes- og bransjeetiske prinsipper som gjelder innenfor psykisk helsearbeid og rusarbeid
- har utviklet en etisk grunnholdning i forhold til bruk av makt og tvang, samt til bruk av metoder, strategier og tiltak innen målrettet miljøarbeid
- kan utføre arbeid med målrettet miljøarbeid i samsvar med behov hos mennesker med psykiske lidelser og ruslidelser, samt deres pårørende
- kan bygge relasjoner med fagfeller og på tvers av fag for å ivareta behov for omsorg, behandling og oppfølging hos mennesker med psykiske lidelser og ruslidelser
- kan utvikle arbeidsmetoder som ivaretar tverrfaglig, tverretatlig og tverrsektorielt samarbeid som har relevans for psykisk helsearbeid og rusarbeid

Fagressurser

Se vedlegg 1.

Læringsmetoder

Forelesninger/klasseromsundervisning med arbeidskrav knyttet til aktuelle emner, gruppearbeid og individuell oppgaveløsning, presentasjoner, refleksjonsarbeid og ekskursjoner. Studentene arbeider selvstendig eller i grupper med oppgavene, der lærer er tilgjengelig for veiledning ved kontakt.

Studiefasiliteter

Eget klasserom, auditorium og skolens øvrige fasiliteter som grupperom.

Arbeidsoppgaver i emnet + avsluttende arbeidskrav

3 obligatoriske arbeidskrav og en emneprøve som avsluttende arbeidskrav

2 student arbeidsoppgaver

Eksamen

Emnet har ingen avsluttende eksamen. Alle arbeidskrav underveis må være bestått for at sluttvurdering kan gis.

6.5. Praksis i psykisk helsearbeid og rusarbeid

Emnenavn:	Praksis i psykisk helsearbeid og rusarbeid
Emnekode:	68HH14E
Studiepoeng:	10
Arbeidsmengde:	10 uker av 35 timer pr. uke inklusive en studiedag, er totalt 280 timer i praksis. (max 10% fravær) Lærer disponerer 120 timer til individuell veiledning
Praksisgjennomføring Praksis gjennomføres som utplassering eller som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass innen fagfeltet. Utviklingsarbeid på egen arbeidsplass består i å forberede, planlegge, gjennomføre og evaluere et forbedringsarbeid knyttet til sentrale tema i utdanningen. Alle studenter i praksis, både utplassering og utviklingsarbeid på egen arbeidsplass skal ha veiledning i praksisperioden. Vurderingen av praksis skal ta utgangspunkt i det overordnede læringsutbytte for utdanningen.	
Læringsutbytte (O-LUB)	
Kunnskap Studenten • har kunnskap om psykiske lidelser, psykisk helsearbeid og rusarbeid og hvilke begreper, prosesser og verktøy som er sentrale innenfor dette fagområdet • har innsikt i sentrale lover, forskrifter og veiledere som regulerer rettigheter og plikter og gir anbefalinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid • har bransjekunnskap og kjennskap til hvordan tjenester er organisert innen psykisk helsearbeid og rusarbeid i helse- og omsorgs- og oppvekstsektoren • kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap om psykisk helsearbeid og rusarbeid • forstår betydningen av arbeid med psykiske helse og rus i et folkehelse- og samfunnsperspektiv	
Ferdigheter Studenten • kan anvende faglig kunnskap og samhandlingskompetanse ved praktiske og teoretiske problemstillinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid	

- kan anvende relevante faglige verktøy og teknikker for å fremme psykisk helse, forebygge rusproblematikk og bidra til mestring hos ulike aldersgrupper
- kan finne informasjon og fagstoff innen psykisk helsearbeid og rusarbeid som er relevant for en yrkesfaglig problemstilling
- kan kartlegge en situasjon og identifisere faglige problemstillinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid og behov for iverksetting av tiltak

Generell kompetanse

Studenten

- har forståelse for yrkes- og bransjeetiske prinsipper, utfordringer og dilemmaer innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- har utviklet en etisk grunnholdning i utøvelsen av yrket som kommer til kjenne gjennom refleksjoner og handlinger, samt i møte med mangfold, migrasjonshelse, ulike kulturer og urfolk
- kan utføre arbeidet innen psykisk helsearbeid og rusarbeid etter utvalgte målgruppers behov
- kan bygge relasjoner med pasient/bruker, pårørende, fagfeller, tverrfaglig og med eksterne målgrupper innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- kan utvikle arbeidsmetoder for å videreutvikle beste praksis på egen arbeidsplass

Fagressurser

Se vedlegg 1.

Læringsmetoder

Veiledning i praksis av praksisvelider og faglærer. Se pkt. om praksisgjennomføring

Studiefasiliteter

Arbeidsoppgaver i emnet + avsluttende arbeidskrav

Arbeidskrav:

2 refleksjonsnotat gjelder for alle studenter i praksis.

Oppgave om beskrivelse av praksisplass for de som har ekstern praksis.

Prosjektplan før oppstart av praksis og prosjektrapport etter endt prosjekt gjennomføring for prosjekt på egen arbeidsplass.

Politiattest, ikke eldre enn 3 mnd., må leveres før oppstart i praksis

Eksamen

Emnet har ingen avsluttende eksamen. Alle arbeidskrav underveis må være bestått for at sluttvurdering kan gis.

6.6. Fordypning i psykisk helsearbeid og rusarbeid

Emnenavn:	Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid
Emnekode:	68HH14F
Studiepoeng:	10
Arbeidsmengde:	10 uker til disposisjon for skriving av fordypningsoppgave.
Fordypningsoppgave:	

Studenten skal skrive en fordypningsoppgave ut fra selvvalgt tema og problemstilling, og med utgangspunkt i overordnet læringsutbytte for utdanningen.

Studenten skal vise evne til å anvende relevant teori og erfaringer fra egen yrkesutøvelse til å drøfte den aktuelle problemstillingen.

Studenten skal ha tilbud om veiledning knyttet til arbeidet med fordypningsoppgaven

Læringsutbytte (O-LUB)

Kunnskap

Studenten

- har kunnskap om psykiske lidelser, psykisk helsearbeid og rusarbeid og hvilke begreper, prosesser og verktøy som er sentrale innenfor dette fagområdet
- har innsikt i sentrale lover, forskrifter og veiledere som regulerer rettigheter og plikter og gir anbefalinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- har bransjekunnskap og kjennskap til hvordan tjenester er organisert innen psykisk helsearbeid og rusarbeid i helse- og omsorgs- og oppvekstsektoren
- kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap om psykisk helsearbeid og rusarbeid
- forstår betydningen av arbeid med psykiske helse og rus i et folkehelse- og samfunnsperspektiv

Ferdigheter

Studenten

- kan anvende faglig kunnskap og samhandlingskompetanse ved praktiske og teoretiske problemstillinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- kan anvende relevante faglige verktøy og teknikker for å fremme psykisk helse, forebygge rusproblematikk og bidra til mestring hos ulike aldersgrupper
- kan finne informasjon og fagstoff innen psykisk helsearbeid og rusarbeid som er relevant for en yrkesfaglig problemstilling
- kan kartlegge en situasjon og identifisere faglige problemstillinger innen psykisk helsearbeid og rusarbeid og behov for iverksetting av tiltak

Generell kompetanse

Studenten

- har forståelse for yrkes- og bransjeetiske prinsipper, utfordringer og dilemmaer innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- har utviklet en etisk grunnholdning i utøvelsen av yrket som kommer til kjenne gjennom refleksjoner og handlinger, samt i møte med mangfold, migrasjonshelse, ulike kulturer og urfolk
- kan utføre arbeidet innen psykisk helsearbeid og rusarbeid etter utvalgte målgruppers behov
- kan bygge relasjoner med pasient/bruker, pårørende, fagfeller, tverrfaglig og med eksterne målgrupper innen psykisk helsearbeid og rusarbeid
- kan utvikle arbeidsmetoder for å videreutvikle beste praksis på egen arbeidsplass

Fagressurser

Se vedlegg 1.

Læringsmetoder

Undervisning

Studenten skal ha tilbud om individuell veiledning knyttet til arbeidet med fordypningsoppgaven X 2 og ved behov

Veiledning fra faglærer via Teams

Studiefasiliteter

Eget klasserom, auditorium og skolens øvrige fasiliteter som grupperom.

Arbeidsoppgaver i emnet + avsluttende arbeidskrav

Plan for fordypningsoppgaves innhold, problemstilling og framdrift leveres innen 2 uker etter oppstart av emnet.

Eksamen

Fordypningsoppgaven er utgangspunkt for studentens muntlige høring. Fordypningsoppgaven og den muntlige høringen utgjør studiets eksamen. Karakterer for fordypningsoppgaven og den muntlige høringen slås sammen til 1 eksamenskarakter. Vekting av fordypningsoppgaven utgjør 60% av eksamenskarakteren og den muntlige høringen utgjør 40 % av karakteren. Ekstern og intern sensor vurderer fordypningsoppgaven og gjennomfører den muntlige eksamen.

7. Bokliste

Pensumlitteratur for videreutdanning i psykisk helsearbeid og rusarbeid, Fagskolen Møre og Romsdal, studiested Kristiansund.

2023-2025

Vi forbeholder oss retten til endringer, da det fortløpende blir arbeidet med valg av pensum. Aktuell pensumlitteratur vil bli gjennomgått ved skolestart.

Studenter må ha bærbar pc ved oppstart av studiet. Office 365 fås gratis fra skolen.

Forfatter	Tittel	Forlag, ISBN og år for utgitt, utgave
Schewe, Olav	<i>Superstudent</i>	Universitetsforlaget ISBN: 978-82-150-3013-5, 2018
Dalland, Olav	<i>Metode og oppgaveskriving</i> Lån som lydbok eller e-bok her: https://www.nlb.no/boker/voksne/fag-og-fakta/studieteknikk/metode-og-oppgaveskriving-1	Gyldendal Norsk Forlag AS ISBN; 978-82-055-4308-9, 2020 7.utgave Deler av boka blir gitt som del av kompendium
Eide, Hilde og Eide, Tom	<i>Kommunikasjon i relasjoner</i>	Gyldendal Norsk Forlag AS ISBN; 978-82-05-500-563, 2017 7.utgave
Gonzalez, Marianne Thorsen	<i>Psykiske lidelser- faglig forståelse og terapeutisk tilnærming</i>	Gyldendal Norsk Forlag AS ISBN: 978-82-05-51670-0, 2020 1.utgave.
Hanssen, Ingrid	<i>Helsearbeid i et flerkulturelt samfunn</i>	Gyldendal Norsk Forlag AS ISBN: 978-82-055-1773-8, 2019 Deler av boka blir gitt som del av kompendium
Pedersen, Reidar og Nortvedt, Per (red)	<i>Etikk i psykiske helsetjenester</i>	Gyldendal akademisk ISBN: 978-82-05-52890-1, 2019 1. utgave Deler av boka blir gitt som del av kompendium
Lossius, Kari (red)	<i>Håndbok i rusbehandling</i>	Gyldendal Forlag ISBN: 978-82-055-4503-8, 2021 3.utgave
Mørland, Jørg og Waal Helge	<i>Rus av avhengighet</i>	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-02168-3 Deler av boka blir gitt som del av kompendium

Renolen, Åse	<i>Forståelse av mennesker Innføring i psykologi for helsefag</i>	Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS ISBN 978-82-450-1851-6, 2015
Søftestad, Siri	<i>Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn.</i>	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15- 02878-1, 2018 Deler av boka blir gitt som del kompendium
Lauveng, Arnhild	<i>Grunnbok i psykisk helsearbeid. Det landskapet vi er mennesker i.</i>	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-02662-6-, 2020

8. Vedlegg

8.1. Vedlegg 1. Vurderingskriterier for karaktersetting av fordypningsoppgave

Vurderingskriterier for karaktersetting av fordypningsoppgave for videreutdanning i psykisk helsearbeid og rusarbeid. (FFFH14D).

Fagskolen Møre og Romsdal, studiested Kristiansund.

Karakter / Betegnelse	Hensikt/problem	Bakgrunn	Metode	Resultat	Diskusjon	Språk/Formalia
	Oppgaven skal reflektere over sammenhengen mellom teori og praksis, og knytte problemstilling til temaer fra emner innen psykisk helsearbeid og/eller rusarbeid	Oppgaven viser litteratur og annet kildemateriale som er relevant for problemstillingen og som integrerer både pensum og selvvalgt kildemateriale	Det redegjøres for metodevalg og vises evne kildekritikk	Konklusjonen i oppgaven svarer på problemstillingen	Besvarelsen viser selvstendige vurderinger og drøfting av standpunkter og påstander med praktiske tilnærminger	Språket er forståelig Besvarelsen skal følge skolens retningslinjer for oppgaveskriving
A/Fremragende <i>Fremragende prestasjon som klart utmerker seg.</i> <i>Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.</i>	Hensikten er tydelig avgrenset. Problemstillingen er klart formulert og antyder at ny kunnskap vil oppnås	Utmerket teoritilknytning, inkluderer og integrerer pensum og selvvalgt litteratur	Metoden er utmerket beskrevet og kildekritikk er identifisert	Konklusjonen svarer presist på hensikt og problemstillingen og resultatet presenteres ryddig og tydelig	Utmerket diskusjon, selvstendige vurderinger og praktiske tilnærminger som omfatter oppgavens alle deler	Utmerket språk og formalia Skolens retningslinjer for oppgaveskriving er korrekt
B/Meget god <i>Meget god prestasjon</i> <i>Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet..</i>						
C/God <i>Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende</i>	Hensikten er tilfredsstillende, relevant og avgrenset.	Relevant teoritilknytning, inkluderer pensum og selvvalgt litteratur.	Metoden er tydelig beskrevet, og kildekritikk	Konklusjonen svarer på hensikt og problemstilling,	God diskusjon, der resultatet relateres til anvendt teori og	Tydelig språk og logisk struktur Bruk av kilder med referanser og litteraturliste

<i>på de fleste områder.</i> <i>Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områder.</i>	Problemstillingen er klart formulert.	Teoribakgrunn dekker problemområdet	er gjort rede for	på en tydelig måte.	konsekvenser for praksis i deler av oppgaven	er korrekt og skolens retningslinjer for oppgaveskriving er fulgt.
D/Nokså god <i>En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.</i>						
E/Tilstrekkelig <i>Prestasjon som tilfredsstill minimum kravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.</i>	Hensikten er innenfor fagfeltet. Problemstillingen er formulert	Beskriver et avgrenset problemområde og refererer til relevant litteratur	Metoden og kildekritikk finnes beskrevet	Konklusjonen viser tendens til å gjøre rede for resultat på et forståelig måte .	Tendens til diskusjon, der resultatet kan relateres til anvendt teori og konsekvenser for praksis forekommer i oppgaven	Forståelig språk Referanser og litteraturliste ligger vedlagt Skolens retningslinjer for oppgaveskriving er delvis fulgt
F/Ikke bestått <i>Prestasjon som ikke tilfredsstill de faglige minimum kravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.</i>						

8. 2. Vedlegg 2. Vurderingskriterier for karactersetting av muntlig høring

Vurderingskriterier for

karactersetting av muntlig høring fordypningsoppgave for videreutdanning psykisk helsearbeid og rusarbeid (FFFH14D)

Fagskolen Møre og Romsdal, studiested Kristiansund.

Karakter / Betegnelse	Teori og praksis	Metode	Resultat	Selvstendighet
	Studenten identifiserer og analyserer sammenhengen mellom teori og praksis ved å knytte Hovedoppgavens teorier til problemstillingen i Hovedprosjektoppgaven	Studenten redegjør for metodevalg og kildekritikk	Studenten oppsummere svar på problemstillingen i Hovedprosjekt-oppgaven og identifiserer ny kunnskap	Studenten viser selvstendige vurderinger og begrunnelser for valg og drøfting av oppgavens ulike deler
A/Fremragende <i>Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.</i>	Teori og praksis Studenten identifiserer og analyserer tydelig sammenhengen mellom teori og praksis. Teorien gjøres rede for på en utmerket måte	Metode Studenten redegjør for metodevalg og kildekritikk på en utmerket måte	Resultat Studenten oppsummerer presist svar på problemstillingen og identifiserer hvilken ny kunnskap som er oppnådd	Selvstendighet Studenten viser selvstendige vurderinger og begrunnelser av valg og drøftinger av oppgavens ulike deler
B/Meget god <i>Meget god prestasjon Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet..</i>	Teori og praksis	Metode	Resultat	Selvstendighet
C/God <i>Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områder.</i>	Teori og praksis Studenten forklarer og viser sammenheng mellom teori og praksis. Teorien gjøres rede for på en relevant måte	Metode Studenten beskriver metode og kildekritikk	Resultat Studenten gjør delvis rede for svar på og problemstillingen og forklarer noe av hvilken ny kunnskap som er oppnådd	Selvstendighet Studenten viser delvis selvstendige vurderinger og begrunnelser av valg og drøftinger i flere av oppgavens ulike deler

D/Nokså god <i>En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet</i>	Teori og praksis	Metode	Resultat	Selvstendighet
E/Tilstrekkelig <i>Prestasjon som tilfredsstillende minimum kravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet</i>	Teori og praksis Studenten gjengir og viser til noen sammenhenger mellom teori og praksis. Deler av teorien kan beskrives	Metode Studenten angir delvis oppgavens metode og beskriver noe kildekritikk	Resultat Studentene viser tendens til å redegjøre for svar på problemstillinga og til å angi delvis ny kunnskap som er oppnådd	Selvstendighet Studenten viser lite selvstendige vurderinger og begrunnelser av valg og drøftinger i mange av oppgavens ulike deler
F/Ikke bestått <i>Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimum kravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.</i>	Teori og praksis	Metode	Resultat	Selvstendighet